

244 Examen Confessorum. Tom. I. Pars II.

disponendi de rebus privatorum ob bonum commune, legem prescriptionis constituit Fagnanus lib. 3. c. Si quis n. 53. pag. 338.

2344 Qui sunt dominii incapaces, ut Religiosi, non possunt circa res corporales praescribere. Item res sacrae non possunt praescribi. Servitus non potest praescribi, libertas vero a servitute mancipii praescribitur per spatium annorum viginti. Debita praescribuntur per spatium triginta annorum: v. a. n. 244.

CONTRA ONUS MISSARUM.

2345 Robabilius mihi est contra Tambur. quod non possit dari praescriptio. 1. Quia sicut onus Missarum non potest contra Sacerdotem praescribi; quatenus non patitur aequitas, ut, qui bona fide putavit se servum, advertens se non esse servum, in servitute perdureat; ita nec Sacerdos, aut haeres potest contra onus Missarum praescribere, quatenus pieetas Christiana non patitur, ut anima defunctorum in Purgatoriis carceribus detentae, omnino desituantur sacrificiis illis, quibus ipsae in hac vita, aut sui pro ipsis consuluerunt; & Sacerdotes, aut haeredites inde gaudeant, unde ipsa plorant. 2. Quia ex jure res pupillaris durante statu pupillari praescribi non potest; anima autem Purgatoriis, quoad suffragia eis debita, sunt pupillae, quia sicut pupilli ob defectum aetatis, ita anima ob defectum status rem suam gerere non valent: unde sicut negligencia, aut caretia tutoris non potest cadere in detrimentum pupilli, ita nec negligencia, aut caretia haeredum, &c. in detrimentum animalium; adeoque contra eas non datur praescriptio, nam praescriptio est introducta in peccatum negligentiae ius proprium: nulla autem negligencia potest imputari animalibus, cum alia voce clamare non valeant, nisi illa Job cap. 19. Miseremini mei, &c.

EXEMPLUM PRÆSCRIPTIONIS.

2346 Sunt novem anni, ex quo Petrus bona fide, & titulo successionis possidet domum, quamdam, & percipit fructus: modic sit esse Pauli praesensis, ad quid tenetur?

Dico teneri restituere domum, quia non jam est elapsum decennium; item & fructus illos ultimos, qui non compleverunt triennium, si extent, aut id, in quo exillis factus est dicitur; non tenetur autem restituere fructus sex annorum priorum, quia cum pro eis sit elapsum tempus triennii, jam sunt praescripti: tenetur inquam restituere fructus a triennio infra, minimè a triennio supra: si vero sit clausum decennium, ad nil tenetur, quia iam domum praescripsit, fructus, quos inde acquirit, ex re sua acquirit: v. n. 2338.

C O N J U N C T I O

2347 R ei unius cum re alterius potest contingere quatuor modis. Per alluvionem, adjunctionem, confusionem, & admixtionem.

A. L L U V I O

E st duplex; Latens, qua pars fundi unius insensibiliter fundo alterius adjungitur, Patens, qua pars fundi unius vi fluminis in alterius fundum transfertur. Augmentum fundi factum per latentem alluvionem, est ejus cui adjungitur; per patentem, est ejus, cuius erat.

Insula per alluvionem de novo nata. Si sit nata in alto mari, quod sub nullius dominio sit, est primi occupantis. Si in medio fluvio duo dominia dividente, dividitur inter eorum dominos. Si in eodem fluvio, sed proprie tuum agrum, est tua. Si proprie agrum tui vicini, est illius.

A D J U N C T I O

2348 E st, qua res unius adnectitur rei alterius, ut si pars vestis unius consuat vesti alterius, seu gemma unius annulo alterius. Adjunctio est rei, quæ discerni potest, & separari, alias erit confusio, vel admixtio.

Res adjuncta est domini, cuius erat, eique restituenda, quia discerni potest, & separari. Aedificia, & plantæ solo alterius bona fide adjuncta sunt domini fundi; qui tamen tenetur solvere expensas. At si mala fide adjunxit, nil tibi debetur.

C O N F U S I O

2349 E st, qua res unius rei alterius con jungitur, ita ut non possit discerni pars, quæ unius sit, & non alterius: ut cum vinum unius miscetur cum vino alterius; lana unius cum lana alterius, ex quibus pannus intexitur. Si confusio est facta casu, aut de consensu utriusque domini, est res dividenda pro rata. Si est facta uno volente, altero nolente, aut nesciente, res est ejus, cuius est major pars, cum onere reddendi estimationem partis materia alterius: quia pars minor erit accessoria, ac proinde sequitur principalem. Idem dic de pretiosa pictura in vili tabula alterius: tunc, inquam, tenetur pictor reddere pretium tabulae. E converso si pictor tenetur inquam restituere fructus a triennio infra, minimè a triennio supra: si vero sit clausum decennium, ad nil tenetur, quia iam tabulae præscripti.

AD.

A D M I X T I O

2350 E st, qua res unius conjungitur rei alterius, ita ut quamvis possit physice pars unius assignari; non potest faciliter dignosci, ut cum triticum, aut pecunia unius miscetur cum tritico, aut pecunia alterius.

Si admixtio est facta casu, vel de utriusque domini consensu, est res dividenda pro rata.

Si est facta uno volente, altero nolente, aut nesciente; tres regulas tradunt Doctores. Tamb. tom. 1. l. 8. tr. 3. cap. 4. §. 4. an. 16.

2351 Prima est. Si pars, quam admisces, sit notabilis, & animum expresum habuisti non acquirendi dominium cumuli; cumulus in tuo hordeario non erit in tuo solo dominio, sed utriusque, & teneris restituere ex cumulo pro rata: quia dominium non acquiritur sine voluntate acquirendi.

2352 Secunda. Si pars sit notabilis, & voluntatem habuisti acquirendi dominium, tunc eris dominus totius cumuli, ita ut res alterius per conjunctionem transferit in tuum dominium, ut non tenearis eam in individuo restituere; quia ita te habes, ac si rem alterius, v. gr. frumentum consumperis, aut pecuniam expenderis; unde solum teneris aequalis, ut quando rem alterius consumis. Idem dic, si eam voluntatem nec includis, nec excludis; quia tunc adest voluntas implicita.

2353 Tertia. Si pars alterius cognosci faciliter potest, sed non separari sine totius destructione, ut si filis aureis tuae vestis sint immixta & intexta fila argentea alterius: tunc videndum est, quod sit principalius, ut in n. 2349. Si partes sunt aequales, tunc potior est ratio nolentis, aut nescientis; qui tamen, si rem pro se eligat, tenetur ad aequalis. Semper vero favendum est rei, ne destruatur. Ita Tamb. cit. Vide infra tit. Causa excusantes à restitutione.

J U S T I T I A

2354 Q uæ est precipua virtus ex quatuor Cardinalibus, definitur: Constantia, & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuendi: dividitur in legalem, distributivam & commutativam: legalis est, quæ inclinat ad observantiam legum, quæ sunt ad bonum commune ordinata: distributiva est, quæ inclinat ad distribuenda subditis bona communia, nempe honores, dignitates, & premia juxta proportionem meriti, & conditionis persona: commutativa est quæ inclinat ad ponendam, & conservandam equalitatem rei ad rem inter bona privata pri-

Examen Ecclesiast.

vatorum. Legalis recte ordinat partes ad totum, distributiva totum ad partes, commutativa partem ad partem in mutuis commerciis humanis, & huc est justitia propriæ dicta habens pro objecto ius strictum, nempe ius proprietatis, & respicit æqualitatem arithmeticam dati, & accepti; distributiva vero solum respicit æqualitatem geometricam, quæ inter proportiones versatur, intendens primum, aut honorem juxta proportionem meriti, & conditionis personæ; unde sola justitia commutativa, si violatur, onus restitutionis parit, justitia autem distributiva, si violatur, non parit onus restitutionis ratione sui, sed ratione justitiae commutativa, si ei sit adjuncta.

E X E M P L U M.

2355 S i quis mille aureos relinquat puellis in Monte Pietatis detentis distribuendos juxta cujusque inopiam, tunc ille, cui incumbit distribuendi cura, formam justitiae distributiva servare tenetur, hoc modo ut pecuniam non nisi puellis ibi detentis distribuat, tali forma, ut ea sit proportio pecuniae, quam una puella accipiet, ad pecuniam alteri tradendam, qualis reperitur inter inopiam unius, & alterius, si inopia ratio sit habenda; quod si distribuendo talem non servet proportionem, contra justitiam distributivam peccat simul, & contra commutativam, ob pecuniam, quæ ei obveniebat ex donatione alterius; cum enim donator hanc proportionem in distributione servari voluerit, perinde est, ac si singulis certam pecuniæ summam assignasset; ita Maistrus.

Scotus in 1. d. 17. q. 2. lit. LL. in 3. d. 34. qu. un. lit. L in 4. d. 15. q. 2. lit. M. d. 46. q. 1. lit. B. Maistrus in Theolog. moral. disp. 3. q. 1.

C A P U T I I.

De Contractibus.

2356 C ontractus est pactum, ex quo ultrò citroque oritur obligatio, seu est reciprocus consensus duorum, aut plurium signo sensibili expressus: alterius partis deficiente consensu, nullus est contractus.

2357 Contractus est invalidus, 1. Si contrahentes sunt inhabiles, aut si eis non concedatur libera administratio suorum bonorum, aut si eis resistat jus positivum: unde invalidè contrahunt Religiosi, filii familiæ, qui scilicet sunt sub patria potestate, & non jam emancipati, uxores, furiosi, prodigi, pupilli. Pupillus pubertati proximus, & mi-

Q 3 nor

nor habens curatorem, contrahentes sine tutoris, aut curatoris autoritate, validè contrahunt in suum commodum, minimè in suum incommodum; alterum sibi obligant, sed alteri non se obligant.

2358 Secundò. Si contractus celebretur sine solemnitate substantiali à lege requisita, sub clausula irritante; imò tunc contractus est invalidus, etiam si fuerit initus cum ignorantia solemnitatis; hinc matrimonium contractum cum aliquo impedimento dirimente etiam ignorato est nullum; quia talis solemnitas, & conditio à lege requisita, se tenet ex parte formæ contractus; forma autem est de essentia rei, seu contractus; adeoque sine illa etiam ignorata res subsistere non valet.

2359 Tertio. Contractus initi ex metu gravi injustè incusso ab alio homine ad finem eos extorquendi, sunt invalidi jure naturæ, etiam si interius, qui metum passus est, consensum habuerit; & consequenter per eos non transfertur dominium, aut usus. Villalobos, Diana, Leander, & alii contra Castropal. & de Lugo. Ratio non est, quia deficiat libertas, & consensus; quia sicut eum non tollit metus gravis justè incusso, ita nec injustè incusso: sed ratio est, quia si contractus meticulosus esset validus jure naturæ, ex injustitia oriretur justitia, quod implicat; obligatio, inquam, quæ est actus justitiae, oriretur ex contractu per injuriam extorto, adeoque injusto. Tum quia, qui per metum gravem injustum contractum extorquet, si ex eo aliquid habet, tenetur sub mortali id statim restituere, etiam ante sententiam judicis; quod non esset verum, si contractus non esset invalidus jure naturæ.

2360 Dices; ex communī doctrina baptismus, & cætera sacramenta, matrimonio excepto (de quo in numer. 1649.) validè suscipiuntur, non obstante metu gravi injustè ab alio nomine incusso, ad finem illa extorquendi.

Resp. disparitatem esse; quia Sacraenta (matrimonio excepto) non sunt radices, nec actus justitiae, nec inducunt obligationem justitiae, sed Religionis, aut alterius virtutis; & ideo ad eorum validitatem non requiritur consensus, qui sit contractus, sed sufficit consensus liber, & voluntarius simpliciter, sicut ad meritum, & peccatum, qui consensus stat cum coactione, & metu gravi explicato; contractus vero est radix justitiae, & ex eo oritur obligatio justitiae, unde ad illum requiritur consensus, qui sit contractus, qualis non est consensus coactus, sed perfectè voluntarius, & liber; nam coactio, & injuria, cùm sit actus

injustitiae, non potest causare consensum, qui sit radix justitiae.

2361 Clericis & Religiosis est prohibita negotiatio per se ipsos, minimè facta per alios; quia Clem. I. de vita, & honest. Cleric. apponit particulam personaliter; tum quia si fiat per alios, non habetur distractio ad terrena, quæ est finis legis.

Negotiatio est, cùm quis rem sibi comparat eo animo, ut integrum, & non mutatam carius vendendo, vel permutando lucretur. Quæ est valdè distractiva, & indecens, & ideo prohibita Clericis.

Non est eis prohibitum, si emant pecora, qua pascuis suis saginata vendant, vel si greges alant, ut fætus, lac, lanam vendant, qui vendunt fructus suorum prediorum, aut suarum rerum. Nec si emant agrum cum fructibus immaturis, eosque vendant, Nec si id quod ad proprios usus emerant, postea mutato consilio, carius vendant: ita Busemb.

2362 Contractus validus obligat in conscientia; & si lèdatur, ad restitutionem.

2363 Contractus alii sunt nominati, qui habent proprium titulum, seu nomen, ut empirio, mutuum, &c. de quibus modo: alii innominati, qui proprium titulum non habent, sed explicantur his verbis, do, ut des: facio, ut facias: do, ut facias: facio, ut des.

De vi, metu, dolo, aut errore in contractibus: v. à num. 1645. ad 1668.

PR OMIS SIO

2364 E st alius, quo quis sponte & libera liter pollicetur alteri aliquid dare, vel facere. Promissio vera, & libera, quæ non est simplex propositum, seu ostensio animi, & voluntatis aliquid faciendi, sed qua unus alteri obligatur, idque ostendit per signa externa, & in materia licita, pariter & donatio, si sit acceptata, obligat in conscientia, & sub mortali, si materia sit gravis. Scotus in 4. d. 28. qu. 1. contra plures tenentes non peccare mortaliter, sed solum esse mendacem, & infidelem. Non obligat autem ante acceptationem, etiam si sit facta Ecclesie, nisi sit facta Deo per modum voti, quæ obligatio ex alterius partis consensu dependet, nec obligat promissio merè interna; quia contractus obligatorius debet esse signis externis expressus: v. dicta de juramento, & voto.

DONATI O

2365 E st donatio liberalis, seu translatio domini alicuius rei non debita ex justitia in alium; quod si non fiat liberaliter, sed pro retributione, erit venditio, aut unius pro alio commutatio; si fiat solo verborum officio, & sit

si acceptata, dicitur imperfecta; si fiat verò cum rei traditione, dicitur perfecta, & transfert dominium in re. Ante acceptationem potest revocari, etiam si sit facta per publicum instrumentum.

Conditio impossibilis, aut turpis ei apposita, habetur pro non adjecta.

2366 Donatio omnium bonorum inter vivos, est invalida jure civili; quia est nimis prodiga, & privat potestate testandi. At si sit facta Ecclesie, non potest jure civili impedihi. Mendo verbo donatio, v. n. 2362.

2367 Donatio non solum acceptata, sed etiam tradita, revocari potest ex jure civili in pluribus casibus, & 1. Donatio facta inter vivos, ob enormem ingratitudinem donatarii, nimis si donatarius atroces injurias donatori intulerit, si eum verberaverit, si scinter grave damnum in ejus bonis attulerit, aut si inopia laborantem non aluerit, donatarius autem non tenetur ad restitutionem, nisi post sententiam, quia hæc est poena, unde in gratitudine debet a judice probari.

2368 Secundò, donatio facta causa mortis potest à donatore usque ad mortem revocari sicut legatum, & testamentum; quia includit implicitam conditionem, nisi revocetur.

2369 3. Si donatio facta à patre fuit tanta, ut non relinquat filii, quantum petit legitima eorum proportio, dicitur inofficio, hoc est contra officium pietatis, & hæc si est facta alicui ex filiis, revocatur tantum usque ad legitimam aliorum; si sint facta extraneo, animo defraudandi filios, revocatur tota. Si non sit facta animo defraudandi filios; vel sit facta Ecclesie, aut causæ pœna, revocatur usque ad filiorum legitimam.

2370 Si verò donatio facta à Patre, aut matre, non excedat id, de quo disponere possunt, non tenetur filius in partitione hereditatis illud computare; quia talis donatio confirmatur morte. Imò si sit donatio remuneratoria, quæ facta extraneo valeret, etiam ab initio valeret, nec indiget morte confirmati. Sylv. ver. Peculium, Mendo ver. filius n. 20.

2371 4. Si donatio facta à Rege enormiter Regnum lèdat, potest ab ipso, aut successore revocari. 5. Prole carens, si magnam partem bonorum donavit, revocare potest superveniente prole.

2372 Donationes inter vivos inter conjuges sunt prohibita à jure, cuius ratio est, ut appareat amorem conjugalem sine pretio stare. Valent tamen. 1. Si fiant causa mortis, seu in tempus soluti matrimonii, 2. Si fiant ob causam piam, aut sint remuneratoria, 3. Si uxor donet marito causa dignitatis obtinenda, aut

publici muneri exercendi, 4. Si maritus condonet dotem, aut faciat contradotem, seu ob justam causam augeat uxoris dotem. Vel si aliquid annuum, aut mensale donet uxori ob vestimenta, & alias necessitates. Vel si ingrediatur Religionem, & in ea profiteatur, 5. Si sit dives, & modicè donet.

2373 Donatio inter sponsos de futuro valet, si non fiat in tempus futuri matrimonii.

2374 Qui invalidè matrimonium contraxit, potest, quæ donavit uxori, revocare; quia ex errore, & motivo matrimonii donavit; debet tamen compensare damnum pudoris.

Vide n. 1892. de largit. mund. à n. 990. & tom. 2. n. 130. adn. 136.

Scotus in 4. d. 30. q. 1. lit. B. & E. dist. 15. q. 2. lit. L. Mastrius in Theol. moral. disp. 4. q. 1. & 2. Joan. la Crux 7. Præc. pag. 103. Bonac. tom. 2. pag. 556. pag. 744. Tamb. tom. 2. pag. 245. 254. Busemb. lib. 3. tralit. 5. cap. 3. Diana p. 1. tr. 8. clericatus c. 145. num. 17. 18. Mendo ver. donatio.

M U T U U M,

2375 Q uod secundū nominis ethymologiam idem est, quam, de meo tuum sit, definitur: Contrallus, quo rei numero, pondere, vel mensura constantis dominium, & usus à mutuante in mutuantarium usque ad certum tempus transfertur, cum obligatione restituendi eamdem, vel similem in specie, & bonitate.

2376 Concordatum est, quo usus alicuius rei alicui gratis conceditur sine translatione dominii. Qui usus, si precibus petentis conceditur, dicitur Preclarum.

Qui pecuniam alicui commodat, non ad usum, sed ad pompam, potest lucrum accipere; Clericatus cap. 83. n. 16. quia non est mutuum, nec commodatum, sed locatio materialis pecuniae.

2377 Depositum est, quo aliquid alteri custodiendum traditur sine usu, sive cum pretio, sive sine pretio.

2378 Locatum est, quo alicui traditur usus alicuius rei sine translatione dominii ad tempus, sed adhibito aliquo pretio annuatim solvendo.

Qui dictum usum rei, v. gr. domus concedit, dicitur locator; qui eum recipit, dicitur conductor.

2379 Emphyteusis est contrallus rei immobilis, cuius tanum dominium utile, seu indirectum transfertur in accipientem, retento direitto apud concedentem, cum palto certa pensionis proprietario annuatim solvenda in recognitionem dominii directi. Qui accipit, dicitur Emphyteuta, qui concedit, Proprietarius.

2380 Feudum est contrallus rei immobilis;

tujus tantum dominum utile, seu indirectum transfertur in accipientem, retento domino directo apud concedentem, cum onere non aliquid solvendi, sed exhibendi directo domino fidelitatem, & obsequium personale. Unde feudum differt ab emphyteusi, solum quia in hac debetur pensione realis, in illo fidelitas, & obsequium personale; feudum concedi solet Vassallo à Principe ob ejus merita, aut præclaras gestas, & si concedatur hereditarium, transfertur ad heredes. Qui concedit, dicitur, *infundator*, qui accipit, *feudatarius*.

2381 Emphyteusi, & feudum differunt à locatione, 1. Quia locatio, seu conductio fieri potest tam de re immobili, quam mobili; illa verò solum de immobili, 2. Quia in locatione nullum dominium, sed purus usus rei transfertur; in illis verò transfertur dominium utile, 3. Quia emphyteusi sit ad longum tempus, quod non sit minus decennio ex jure; locatio verò sit ad brevius tempus, alioquin erit emphyteusi. Differunt à venditione, & emptione; quia in his transfertur omne dominium rei tam directum, quam indirectum; in illis verò solum dominium indirectum, seu usile. Denique differunt à libello, quia contractus libellarius, seu datio ad libellum dicitur, quando emphyteuta, vel feudatarius rem, quam in emphyteusum, vel feudum accepit, simili contractu tradit tertio; adeoque dicitur subemphyteusi; & subfeudum, ad quod si ad decennium fiat, requiritur consensus domini directi.

2382 Si res conducta absque culpa conductoris aliquo casu fortuito reddatur inutilis, non tenetur conductor solvere pensionem, nisi pro rata temporis, quo ea usus est. Si superveniat sterilitas, & sit tanta, ut colonus nihil recipiat ex prædio conducto, liberatur à pensione; si sit parva, non venit in considerationem; si sit magna, dat jus minuendi pro rata pensionem, nisi aliter conventum sit, vel nisi sterilitas unius anni compensari possit fertilitate alterius anni, ut observari solet in locationibus ad plures annos. *Sterilitas*, tunc dicitur esse, quando detracta estimatione expensarum, & feminis, non superfluit fructus, qui sufficiant ad solvendam diuidiam pensionem.

2383 Conductor, si ob justam & urgenter causam sit coactus rem conductam deferere, v. gr. ob pestem, &c. ante tempus determinatum supervenientem, non tenetur integrum pensionem solvere, sed pro rata temporis, quo ea usus est.

2384 Potest conductor ante tempus determinatum expelli, si re conducta abutatur, da-

minificando, vel meretrices adducendo, aut aliud turpe ibi exercendo cum scandalo: aut si domus reparatione indigeat, remittendo pensionem pro rata: & demum, quando debitam pensionem non solvat.

2385 Si res perit in mutuo, mutuatario perit; in deposito autem, acceptimmodato, & locato, deponenti, accommodanti, & locanti perit, quia res domino perit, nisi pereat culpa depositarii, & aut nisi sit depositarius ex publico officio, qui in omni eventu tenetur ad damnum; unde si latro simul te spoliat veste, quam habes accommodatam, & pecunia, quam habes mutuatam, teneris restituere pecuniam, non vestem. De culpa vide infra de restitutione.

2386 Pignus est contractus, quo alicui restitutus ob maiorem crediti securitatem. Unde habet rationem depositi in gratiam depositarii. Differt ab hypotheca, quia pignus est de re mobili, hypotheca de re immobili, ut via, domus, &c. quæ obligatur creditori, sed remanet apud debitorem.

2387 Non potest quis uti pignore, sicut nec deposito, nisi de consensu expresso, vel tacito domini; quia pignus datur ad securitatem, & depositum ad custodiam, non ad usum.

2388 Habens in pignus prædium, si illud colat, tenetur, deductis expensis, & laboribus, fructus computare in sortem principalem sui crediti, quia res domino fructificat. Excipitur 1. Pignus datum pro dote, quia maritus recipit fructus ad sustinenda onera matrimonii, 2. Si pignus sit res feudalnis, & detur habenti dominium directum; quia res domino fructificat. Vide quid restituendum, verb. *Possessor bona fidei.*

2389 Item excipitur contractus à godere, ut si tibi danti Petro pecuniam ad fruendum, detur à Petro domus pariter ad fruendum, usquequid pecunia tibi reddatur, non teneris fructus domus in sortem principalem computare, sed potes illis frui, usquequid pecunia tibi reddatur, requiritur tamen, ut pro pecunia data sit tibi lucrum cessans, aut alias iustus titulus ex dicendis; alioquin erit usura, & lucrum ex mutuo; quia circa pecuniam non datur dominium utile distinctum à directo, cum non sit ex se fructifera. In rebus autem, in quibus datur dominium utile à directo distinctum, licitus semper est contractus à godere, quia est quidam contractus locationis: unde licet Petrus dat Paulo domum ad habitandum, & Paulus Petro viridarium ad fruendum: tunc namque Paulus uti conductor domus dat pto annua pensione Petro fructus viridarii: v. n. 2493.

Si

2390 Si quis verò pecunia, quam depositam habet, ludat, & lucretur, non tenetur lucrum restituere; quia est fructus merè industrialis.

2391 Fidejussio, est contractus, quo quis suo periculo suscipit alterius factum, aut debitum, praediturus ipse, aut soluturus, si alter non faciat.

Principali non solvente, non tenetur fidejussor in conscientia solvere, donec per viam justitiae exigatur; quia talis presumitur animus fidejubentis.

Et creditor plus debet in judicio agere contra debitorem, nisi sit manifestè non soluturus, aut fugerit.

Fidejussore solvente, tenetur debitor ei solvere, & compensare damna ratione fidejussionis secuta.

Obligatio fidejussoris transit ad heredes. Bonac. Mendo ver. *Fidejussor.* v. n. 1839.

Fidejussor esse non potest, qui non habet bona, aut qui non habet administrationem suorum bonorum. Unde fidejubere non potest Religiosus, nec mulier nupta, quæ neque potest fidejubere pro marito. Auth. *si qua mulier.* Clericatus c. 143. n. 19.

Nec minor. Inde si minor contrahat, invalidus est contractus; nec fidejussio, si adveniat, tenet. Mendo oir. n. 9. v. n. 2357.

Scotus in 4. disp. 15. q. 2. l. K. Mastrius disp. 4. qu. 3. disp. 5. qu. 4. Bonac. tom. 2. à pag. 680. Tamb. tom. 2. lib. 9. tr. 4. 6. & 7. Clericatus à c. 78. ad 88. Mendo v. *Fidejussor.*

U S U R A

2392 Et lucrum quantum ex mutuo vi mutui. Quod est iniquum, cum mutuum acquirat lucrum ex re non amplius sua. Tum quia pecunia numerata non est pretiosior numeranda; nam (ait Scotus) pecunia non est ex natura sua fructifera, sed solum ex industria utensis, qui in mutuo non facit sicut industria esse alterius: v. in pag. 9. prop. 41. ab Innoc. XI. *damn.* Hinc usura est mala, ac prohibita jure naturæ, & divino. Ezech. cap. 18. Ad usuram non commoda veris, & Luca 6. Mutuum date, nihil inde sperantes. Dicitur vi mutui: quia si lucrum accipias non vi mutui, sed aliquo justo titulo, qui contingat in mutuo, non committes usuram.

TITULI JUSTI LUCRI IN MUTUO.

2393 Primo, ratione damni emergentis, exiguntur. Potest licet lucrum, quia beneficium alteri prestare cum tuo damno, est pretio estimabile, & dignum compensatione. Requiritur, ut damnum timeatur rationabiliter eventurum, & quod lucrum taxetur arbitrio prudentis experti, juxta probabilitatem dam-

ni. Exemplum damni emergentis. Si, tu mutues centum, quæ pro emptione vini mense Octobris paraveras, cogaris mense Februarii illud carius emere, diceris pati damnum illo majori pretio.

2394 Secundo, ratione lucri cessantis: quia à proxima negotiatione se abstinere in gratiam mutuatarii, est pretio estimabile, nam cessat lucrum, quod inde speratur.

Tres conditiones requiruntur. 1. Ut lucrum cessans sit in spe certa, aut probabili proxima; quod evenit, quando pecunia est negotiationi applicata, aut proxime applicabilis.

Fidejussore solvente, tenetur debitor ei solvere, & compensare damna ratione fidejussionis secuta.

Obligatio fidejussoris transit ad heredes. Bonac. Mendo ver. *Fidejussor.* v. n. 1839.

Fidejussor esse non potest, qui non habet bona, aut qui non habet administrationem suorum bonorum. Unde fidejubere non potest Religiosus, nec mulier nupta, quæ neque potest fidejubere pro marito. Auth. *si qua mulier.* Clericatus c. 143. n. 19.

Nec minor. Inde si minor contrahat, invalidus est contractus; nec fidejussio, si adveniat, tenet. Mendo oir. n. 9. v. n. 2357.

Scotus in 4. disp. 15. q. 2. l. K. Mastrius disp. 4. qu. 3. disp. 5. qu. 4. Bonac. tom. 2. à pag. 680. Tamb. tom. 2. lib. 9. tr. 4. 6. & 7. Clericatus à c. 78. ad 88. Mendo v. *Fidejussor.*

3. Ut non exigatur, nisi quanti estimatur spes lucri cessantis, deductis expensis, & periodis. Unde si lucrum est certum, potes exigere à equale. Si sit spes probabilis; debes exigere minus lucro sperato, juxta estimationem prudentis experti: quia spes incerta lucrandi centum non valet centum. Optimam regulat Lessius, videlicet, ut tantum remittas mutuatario de lucro cessante, quantum dedisses pro contractu assecrationis talis lucri sperati: unde si speres, quod esses lucratus quindicem pro centum, pro quorum assecratione solveres quinque, poteris à mutuatario exigere decem. Praxis Panormi est, ut exigantur semper pro centum.

2395 Si habeas duas portiones pecuniarum, unam in capsula otiosam, aliam negotiationi expositam, aut proxime exponibilem; tunc si mutues otiosam, & lucrum exigas, usuram committis: scilicet si mutues negotiationi destinatis. Quia ex hac, non ex illa lucrum cessat.

2396 Tertiò, ratione periculi, exigi potest lucrum proportionatum, judicio experti. Tunc est, quod accipias tantum, quanto Mercatores similem negotiationem assecrantes.